

Co si myslí rodiče a mládež o knihovnách a co od nich požadují [1]

Autor:

- [RICHTER, Vít](#) [2]

Číslo:

- [2017, ročník 26, číslo 4](#) [3]

Rubrika:

- [Průzkumy](#) [4]

Klíčová slova:

- [čtení](#) [5], [děti](#) [6], [mládež](#) [7], [průzkumy](#) [8]

V roce 2017 byl po čtyřech letech opakován výzkum **České děti jako čtenáři**. Stejně jako v letech 2013–2014¹ šlo o kombinaci kvantitativní a kvalitativní metody výzkumu. Předmětem výzkumu bylo čtenářské chování českých dětí a mládeže, obvyklé způsoby trávení volného času, vliv rodinného a školního prostředí na vztah ke knihám a čtení obecně a také ke školním a veřejným knihovnám. Průzkum, který iniciovala Národní knihovna ČR s finanční podporou Ministerstva kultury ČR, provedla agentura Nielsen Admosphere.

Celkově bylo v rámci kvantitativního šetření dotazováno 2 000 dětí (500 ve věku 6–8 let, 850 ve věku 9–14 let, 650 ve věku 15–19 let) v domácnostech po celém území ČR náhodně vybraných tak, aby byly reprezentativní vzhledem k sociodemografické struktuře populace ČR. Jednalo se o kvótní výběr pro každou věkovou skupinu zvláště z hlediska pohlaví, věku, regionálního členění (krajů) a členění podle velikosti místa bydliště. Oproti minulému průzkumu byl průzkum doplněn o věkovou skupinu mládeže 15–19 let.

Kvalitativní část výzkumu se skládala ze dvou fází. V první fázi bylo uskutečněno celkem 41 individuálních rozhovorů s dětmi, rodiči a mládeží ve věku 6–19 let. Cca hodinové rozhovory probíhaly v květnu/červnu 2017. Rozhovory probíhaly podle předem připraveného scénáře s cílem získat názory dětí, mládeže a rodičů v oblasti čtenářství napříč věkem, pohlavím, regiony a různými velikostmi obcí. Všechny hloubkové rozhovory s dětmi mladšími 15 let byly uskutečněny s písemným souhlasem rodiče, u dětí ve věku 6–8 let se rozhovoru aktivně účastnil také rodič nebo jiný zákonný zástupce, a to nejen jako dohled dítěte, ale také na něj byla směřována část otázek. V následujícím příspěvku uvádíme drobnou ochutnávku z průzkumu.

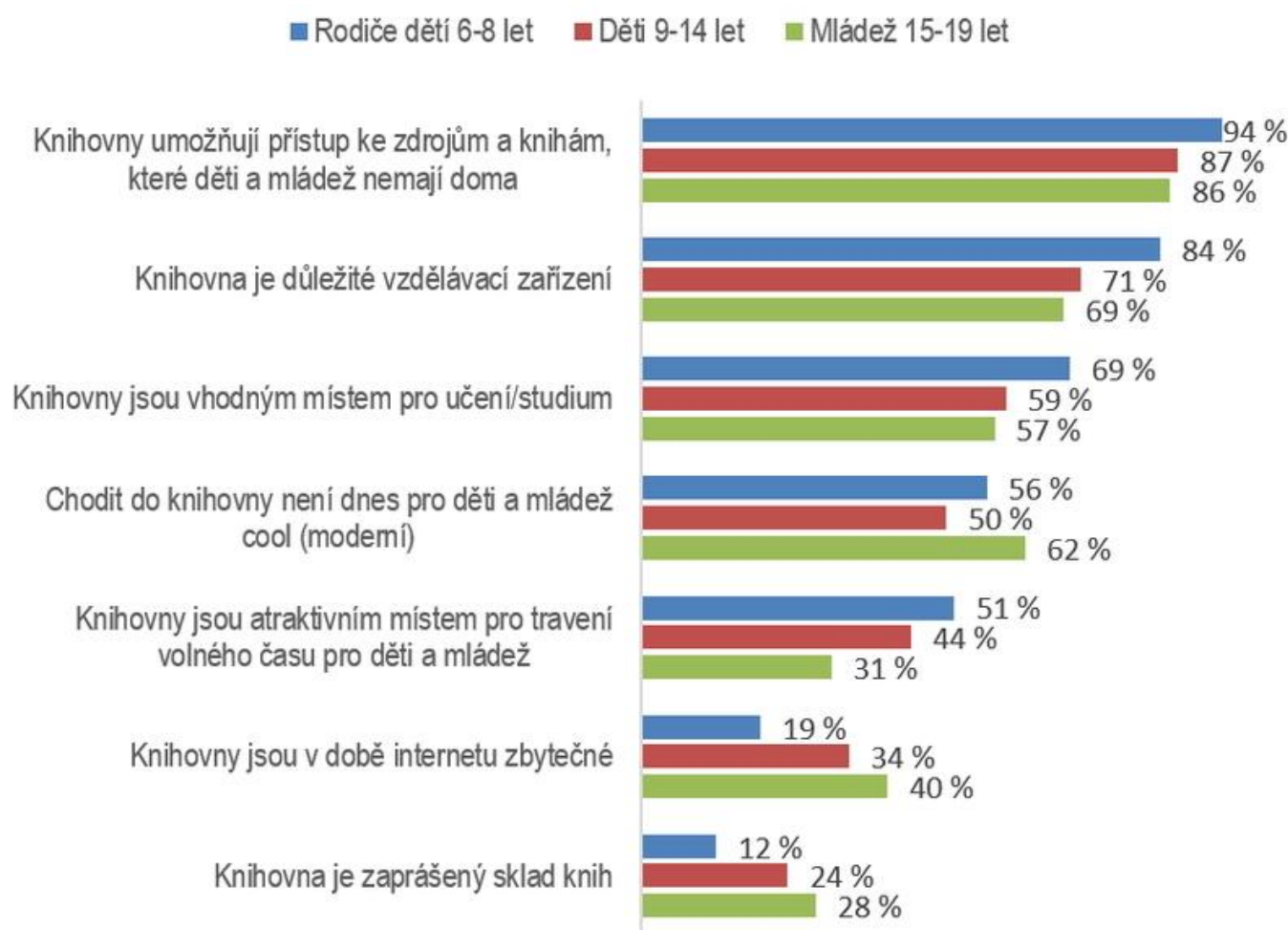
Přímá účast rodičů nám umožňuje porovnat názory rodičů malých dětí, které jsou zcela na začátku své čtenářské dráhy, s názory mladých lidí ve věku 15–19 let. Naprostá většina rodičů (90 %) si je velmi dobře vědoma významu zvládnutí čtenářské gramotnosti pro své děti a souhlasí s názorem, že čtení knih je pro vzdělání dětí klíčové. Vedle toho přibližně polovina mladých lidí hodnotí čtení jako činnost důležitou pro vzdělání a více než třetina čtení vnímá jako zábavnou činnost.

V tomto kontextu si všimněme, jak rodiče a mladí lidé hodnotí funkce knihoven (viz graf 1). Respondenti byli vyzváni, aby hodnotili celkem devět výroků o knihovnách pomocí čtyřstupňové škály – „zcela souhlasím“, „spíše souhlasím“, „spíše nesouhlasím“ a „zcela nesouhlasím“.

Na první pohled vidíme několik podstatných rozdílů. Obecně platí, že rodiče malých dětí hodnotí význam knihoven podstatně pozitivněji než mladí lidé (rozdíl přibližně 10 %). Nejvíce je oceňována tradiční služba knihoven, tj. „umožnit přístup ke zdrojům a knihám“ (rodiče 94 %, mládež 86 %), „působit jako vzdělávací zařízení“ (rodiče 84 %, mládež 69 %) a také „být vhodným místem pro studium“ (rodiče 69 %, mládež 57 %). Naopak celková shoda panuje u konstatování, že „chodit do knihovny není dnes pro děti a mládež příliš cool (moderní)“ (56 % rodiče, 62 % mládež).

Značné rozdíly hodnocení zaznamenáváme u posledních tří výroků. Polovina rodičů (51 %) se domnívá, že knihovna je atraktivním místem pro trávení volného času dětí a mládeže, ale tento názor sdílí pouze necelá třetina mladých (31 %). Necelá pětina rodičů (19 %) považuje knihovny v době internetu za zbytečné, ale u mladých lidí se tento názor týká 40 % z nich. S lehce provokativním hodnocením „knihovna je zaprášený sklad knih“ souhlasí pouze 12 % rodičů, ale až 28 % mladých lidí.

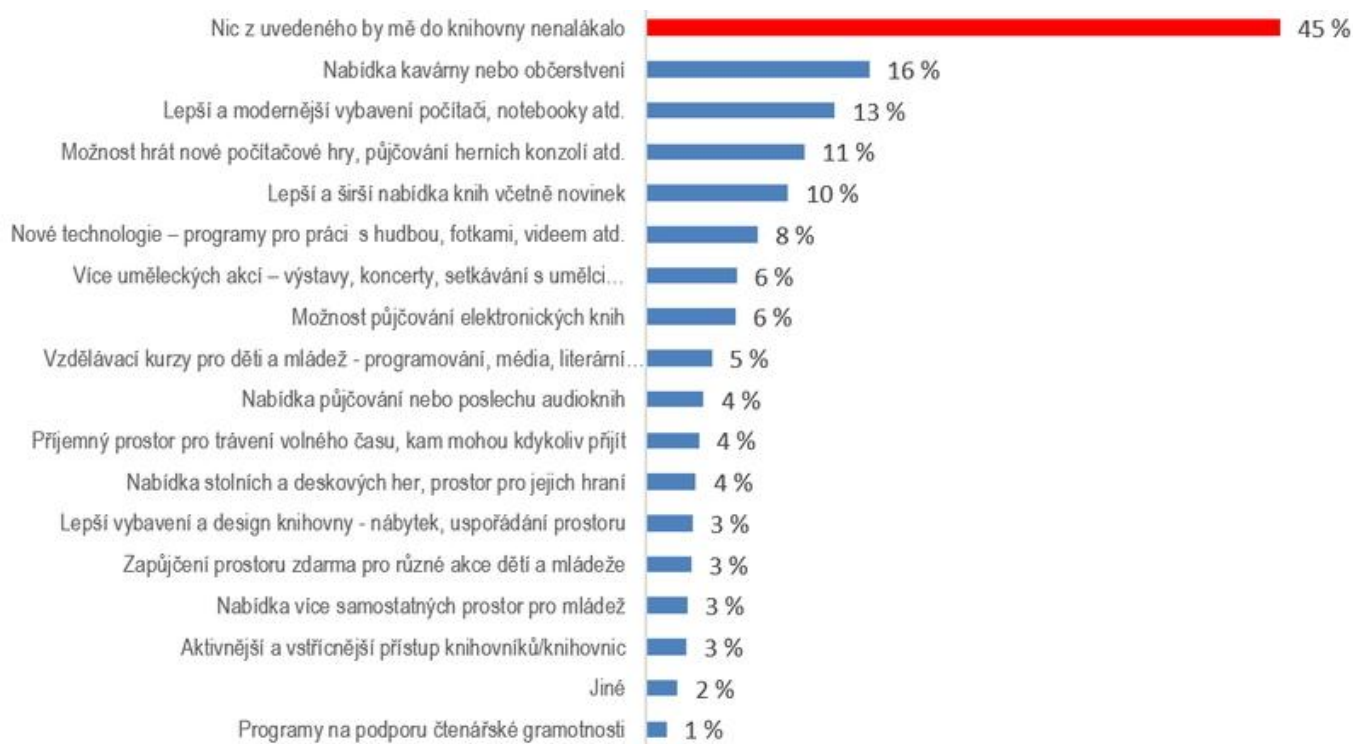
Graf 1: Názory rodičů, dětí a mládeže na knihovny

[9]

Průzkum nám může také do jisté míry napovědět, zda knihovny mají potenciál zaujmout v budoucnu mladé lidi, kteří v současné době knihovny nepoužívají nebo tam dokonce nikdy nebyli. Otázka byla položena 386 respondentům (viz graf 2).

Graf 2: Existují nějaké služby, které by Tě motivovaly k tomu, abys (opět) začal/a knihovnu navštěvovat? (mládež 15-19 let, 386 respondentů)

[10]

Při hodnocení odpovědí na tuto otázku je nutné zdůraznit, že necelá polovina mladých lidí (45 %) konstatovala, že knihovny jsou zařízeními, která nejspíše ani v budoucnu nebudou využívat. Tuto skupinu je možno hodnotit jako „odpojenou“ od aktivit současných knihoven.

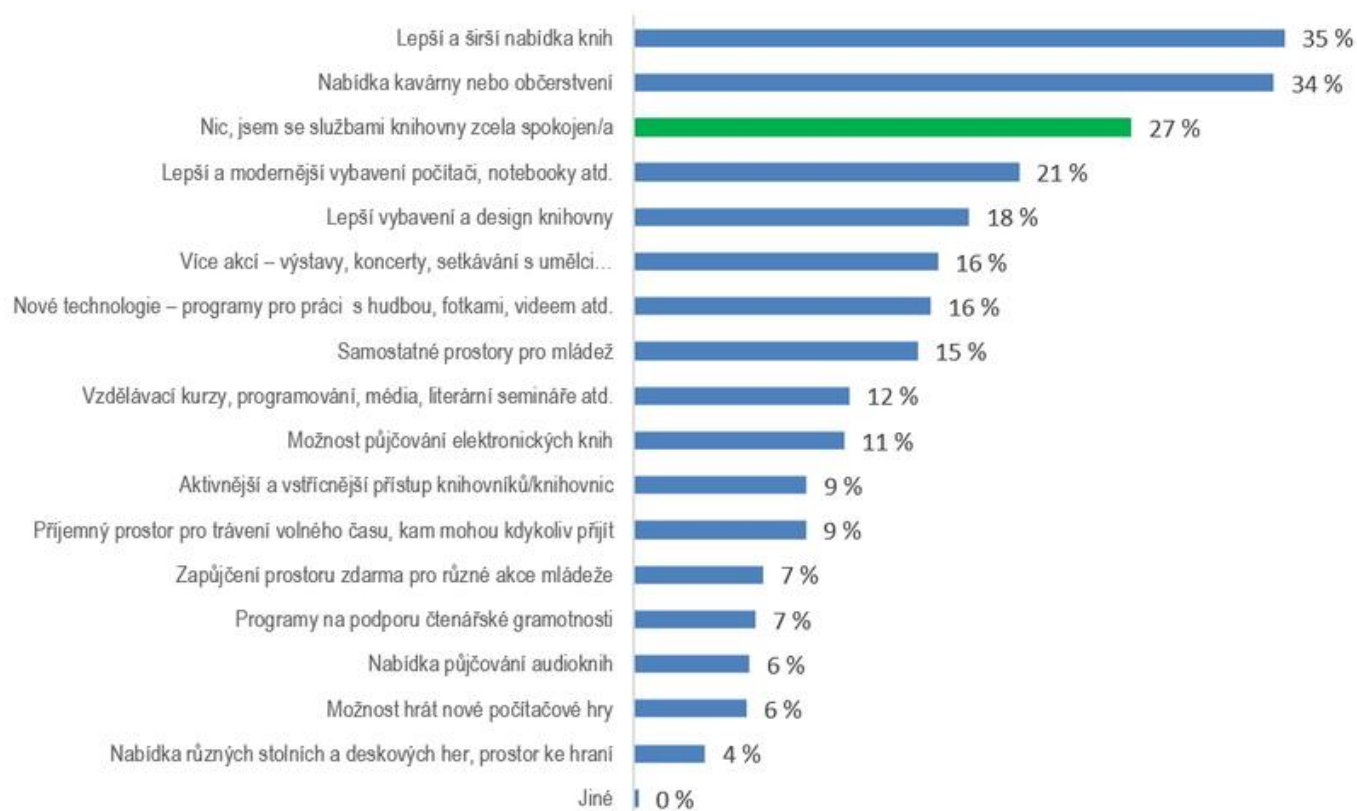
Na druhé straně nejčastěji požadovanou službou byla „nabídka kavárny nebo občerstvení“ (16 %). Požadavek na kavárnu v sobě jistě nezahrnuje pouze uspokojení potřeby pití kávy či občerstvení, ale mnohem více vyjadřuje touhu mladých lidí mít v knihovně prostor pro setkávání a vzájemnou komunikaci. To koresponduje i s dalšími požadavky, jakými jsou „příjemný prostor pro trávení volného času, kam mohu kdykoliv přijít“ (4 %), „prostor pro hraní deskových her“ (4 %), „lepší vybavení a design knihovny“ (3 %), „zapůjčení prostor pro různé akce“ (3 %).

Druhé nejfrekventovanější téma souviselo s lepším vybavením informačními technologiemi – „lepší a modernější vybavení počítači a notebooky“ (13 %), „možnost hrát počítačové hry“ (11 %) a také „lepší programové vybavení pro práci s médii – hudba, video, film“ (8 %).

V celkové škále nesmíme zapomenout na požadavek „lepší a širší nabídka knih včetně novinek“ (10 %) a k tomu můžeme připojit i „možnost půjčování e-knih“ (6 %).

Získat zcela nové uživatele ze skupiny mladých lidí, kteří knihovnu nikdy nevyužívali nebo ji z různých důvodů opustili, není snadnou záležitostí, ale z odpovědí respondentů je zřejmé, že určitý potenciál existuje a knihovny by ho neměly nechat ležet ladem. Ještě důležitější ale je, aby si knihovny dokázaly udržet tu skupinu uživatelů, která je až doposud potřebuje a využívá. V průzkumu jsme proto položili otázku, v čem by se knihovna měla zlepšit a co vše by měla nabízet (viz graf 3).

Graf 3: V čem by se podle Tebe mohla veřejná knihovna, kam chodíš, zlepšit? Co by všechno měla nabízet? (mládež 15–19 let, 302 respondentů)

[11]

Na první pohled je zřejmé, že současní uživatelé knihoven dokáží mnohem silněji a komplexněji vyjádřit své požadavky na změny, ale v každém případě platí, že necelá třetina respondentů (27 %) konstatovala spokojenost se stávajícími službami knihoven bez požadavku na změny.

Charakteristickým rysem stávajících uživatelů knihoven je, že jsou většinou aktivními čtenáři, proto nejvíce vyžadují „lepší a širší nabídku knih“ (35 %) a k tomu lze připojit i „možnost půjčování e-knih“ (11 %) a „nabídku audioknih“ (6 %).

Stejně jako u „odpojených“ uživatelů se zde projevuje požadavek na prostory pro setkávání a provozování skupinových aktivit. „Nabídku kavárny a občerstvení“ požaduje 35 % uživatelů, „lepší vybavení a design knihovny“ by chtělo 18 % respondentů a k tomu lze připojit i „samostatné prostory pro mládež“ (15 %), „příjemný prostor pro trávení volného času, kam mohu kdykoliv přijít“ (9 %) a „zapůjčení prostor pro různé akce“ (7 %).

Současní uživatelé knihoven z řad mladých lidí také vyžadují „lepší a modernější vybavení počítači, notebooky“ (21 %), „nové technologie a programy pro práci s médii, videem apod.“ (16 %) a v menší míře i „možnost hrát nové počítačové hry“ (6 %).

Mladí lidé by také uvítali „více akcí – výstavy, koncerty, setkávání s umělci“ (16 %), „vzdělávací kurzy, programování, práce s médii, literární semináře atd.“ (12 %) i „programy na podporu čtenářské gramotnosti“ (7 %). Každý desátý uživatel by uvítal „aktivnější a vstřícnější přístup knihovníků/knihovnic“ (9 %).

Na závěr

Charakteristickým rysem dnešních mladých lidí je, že jsou každodenně digitální – 67 % z nich denně využívá sociální sítě, 61 % denně vyhledává a surfuje na internetu, 59 % z nich denně poslouchá hudbu. Většina z nich ještě aktivně studuje, navazuje nové vztahy, získává informace, zkušenosti a také čte knihy i texty na internetu. Téměř polovina mladých (47 %) využívá knihovny, ale časy se mění a knihovny jako instituce musí více reagovat na potřeby svých uživatelů. Obecně se od nich

očekává, že budou především dobrými knihovnami v tradičním slova smyslu, tj. že nabídnou širokou paletu knih, časopisů a dalších zdrojů a poskytnou prostor pro studium. Vedle toho se ale musí zaměřit na další oblasti svého rozvoje, zejména:

- rozšířit a zkvalitnit své prostory – nabídnout prostory pro setkávání, kavárnu, vybavit prostory moderním a pohodlným nábytkem, vyčlenit samostatné prostory pro aktivity mladých lidí;
- nabídnout mladým lidem nejnovější technologie, programové vybavení a elektronické informační zdroje, poskytovat jim v této oblasti podporu a vzdělávací aktivity;
- nabídnout široké spektrum zajímavých kulturních a vzdělávacích aktivit, které reagují na potřeby mladých lidí;
- podporovat aktivní přístup pracovníků knihoven k potřebám mladých uživatelů.

Velký pokrok musí knihovny udělat v oblasti vlastního image, tj. jak je vidí a bude vnímat veřejnost. Měly by usilovat o to, aby byly hodnoceny jako atraktivní místa pro trávení volného času dětí a mládeže a aby prokázaly, že jejich působení není v době internetu zbytečné, protože knihovny nikdy nebyly jen zaprášeným skladem knih.

Základní informace z průzkumu České děti jako čtenáři 2017 budou zveřejněny v lednu 2017 na tiskové konferenci, připravuje se knižní vydání.

- [1.](#) Výsledky z průzkumu jsou k dispozici v publikaci PRÁZOVÁ, Irena et al. *České děti jako čtenáři*. 1. vyd. Brno: Host, 2014. 135 s. ISBN 978-80-7491-492-8.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4/co-si-mysli-rodice-mladez-o-knihovnach-co-od>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4/co-si-mysli-rodice-mladez-o-knihovnach-co-od>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/richter-vit>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/pruzkumy>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/cteni>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/deti>
- [7] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/mladez>
- [8] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/pruzkumy>
- [9] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/281/richter1.jpg>
- [10] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/281/richter2.jpg>
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/281/richter3.jpg>